

KAMASZKORI HAZUGSÁGOK A MOTIVÁCIÓ TÜKRÉBEN

T-10

Simonyi Gabriella

Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: hazugság; kamaszkor; motiváció

Általános társadalmi elvárás, hogy az egyének igazmondók legyenek (Grice, 1980; Lee, 2013; Levine et al., 1999), mivel a hazugságok ronthatják a bizalmat, feszültté tehetik a kapcsolatokat, és alááshatják az ember életminőségét (Ford et al., 1988). Gyermeknél a hazugság 2-3 éves korban jelenik meg, és gyorsan fejlődik az életkorral, különösen 3 és 7 éves kor között (Lee, 2013). Lewis (2015) 4 különböző okot vázol fel, miért is hazudunk gyerekként: mások érzéseinek védelme, a büntetés elkerülése, magunk becsapása a pozitív önértékelés érdekében, valamint az egyetlen negatív jellegű ok, a másik ember célzott megbántása. A kamaszkor eléréstével, szoros összefüggésben a naiv tudatelméleti képesség fejlődésével, birtokába jutunk minden olyan készségnek, amely szükséges a sikeres megtévesztéshez. A serdülők kisebb valószínűséggel hazudnak a vétkek miatt, mint a fiatalabb gyermekek (Evans & Lee, 2011), mert ebben a korban a serdülőknek már fokozott önállóságuk van (Zimmer-Gembeck & Collins, 2008). A serdülők internalizálják a bűncselekményekkel kapcsolatos hazugság elleni szociális szabályokat és sok más társadalmi szabályt, ez lehetővé teszi számukra, hogy következetesebben alkalmazzák társadalmi tudásukat viselkedésük szabályozására, továbbá csökkenti a hazugság mennyiségét. Pszichológiai szempontból fontos meghatározni a hazugság típusát, valamint a mögötte rejlő motivációt is. Cantarero (2018) modellje a hazugságra való motiváltság fókuszát helyezi a középpontba, valamint a hazugsággal járó hosszú távú és rövidtávú hasznot, esetleges veszteséget. Kutatásunk célja megvizsgálni a kamaszok hazugságtípusait Cantarero (2018) hazugságmodellje mentén, rávilágítani milyen motivációs tényezők befolyásolják hazugságaikat. A vizsgálatban 35 14-15 éves gyermek vett részt Szerbia egyik kistelepüléséről. Kutatási módszerként saját fejlesztésű hazugságnaplót készítettünk, ugyanarra a kérdéssora kellett válaszolniuk a gyerekeknek öt napon keresztül. Kérdőív segítségével kaptunk információt a szociális háttértényezőkről, a tanulmányi eredményekről és az iskolai magaviseletről. Pilotkutatásról van szó, amely 4 kutatási kérdés köré szerveződött: Melyek azok a hazugságtípusok, amelyek jellemzőek a kamasz gyermekekre? A szociális háttér összefüggést mutat-e valamelyik hazugságtípussal, illetve a hazugság gyakoriságával? Milyen magaviseleti jellemzőket mutatnak azok a gyermekek, akik gyakrabban hazudnak? Van-e különbség az eredményes tanulmányokkal rendelkező és a gyengébben tanulók között a hazugság mértékében és annak típusában? A kismintás mérés eredményei a hazugságnapló megbízhatóságáról és érvényességéről közölnek információkat. A hazugságnapló és a kérdőívek által végzett kutatás komplexebb eredményeket közöl a gyermekek hazugságáról és azok pedagógiai összefüggéseiről. A szülők és pedagógusok részére új információkat adhat. Mindemellett képet ad a vajdasági gyermekekre jellemző hazugságtípusokról, amelyekről eddig nem álltak rendelkezésre információk.